

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Для оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів за Державним стандартом НУШ

Наказ МОН України

Мовно-літературна галузь

1 2-бальна шкала

ОБОВ'ЯЗКОВІ ГРУПИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ (ГР)

ГР 1 : Усна взаємодія

Сприймання, аналіз, інтерпретація та оцінювання усної інформації; створення власних усних висловлень, участь у діалозі й дискусії.

ГР 2: Робота з текстом

Сприймання, аналіз, критичне оцінювання письмового тексту, виокремлення головної й другорядної інформації, інтерпретація фактів.

ГР 3: Письмова взаємодія

Створення письмових текстів визначених жанрів, висловлення власних думок, редагування й удосконалення власного мовлення.

ГР 4: Дослідження мови

Аналіз мовних явищ, застосування знань з мови для розв'язання практичних комунікативних завдань, спостереження за мовними нормами.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: ВИСОКИЙ РІВЕНЬ (1 0-1 2 БАЛІВ)

Бал	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Вияв
ВИСОКИЙ РІВЕНЬ (1 0-1 2 БАЛІВ) – СИСТЕМНІСТЬ, ТВОРЧІСТЬ, КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ					
10	Узагальнює та систематизує інформацію; пояснює мовні явища, встановлює причинно-наслідкові зв'язки.	Виконує дослідницькі й творчі завдання; добирає доцільні способи розв'язання мовленнєвих проблем.	Самостійно планує, виконує та оцінює власну роботу; здійснює свідоме редагування.	Ініціює комунікацію, аргументовано висловлює думки, конструктивно реагує на позиції інших.	Системно в усіх ситуаціях
11	Оцінює та критично осмислює інформацію з різних джерел; аналізує мовні засоби й авторську позицію.	Виконує творчі та дослідницькі завдання; пропонує кілька способів розв'язання мовних і комунікативних проблем.	Самостійно планує, організовує та коригує діяльність; обґрунтовує вибір способів роботи.	Активно ініціює та підтримує комунікацію; розвиває думки других, аргументовано відстоює позицію.	Системно в усіх ситуаціях
12	Критично оцінює, інтегрує та інтерпретує інформацію з різних джерел; творчо застосовує мовні знання.	Виконує складні дослідницькі й творчі завдання; пропонує оптимальні рішення нестандартних ситуацій.	Повністю самостійно планує, організовує, контролює й оцінює власну діяльність; прогнозує результат.	Виступає посередником у комунікації, спрямовує взаємодію на спільний результат, надає фідбек.	Системно в усіх ситуаціях

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: ДОСТАТНІЙ ТА СЕРЕДНІЙ РІВНІ (4-9 БАЛІВ)

Бал	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Вияв
ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ (7-9 БАЛІВ) – САМОСТІЙНЕ ЗАСТОСУВАННЯ У ТИПОВИХ СИТУАЦІЯХ					
7	Аналізує мовні явища за заданими ознаками; визначає тему, основну думку та структуру тексту.	Виконує окремі дослідницькі завдання; застосовує відомі способи розв'язання мовних проблем.	Працює з опосередкованою допомогою; може планувати окремі етапи роботи.	Бере участь в обговоренні, висловлює власну думку, співпрацює в парі/групі.	Постійно в типових ситуаціях
8	Порівнює та класифікує мовні явища; аналізує інформацію з різних текстів/джерел; встановлює зв'язки.	Виконує типові дослідницькі завдання; застосовує знання в нових, але знайомих ситуаціях.	Самостійно визначає частину завдань і способів їх виконання.	Аргументує думки, реагує на позиції інших, бере участь у спільному пошуку рішення.	Постійно в типових ситуаціях
9	Аналізує та інтерпретує мовні явища й тексти; порівнює інформацію, робить обґрунтовані висновки.	Виконує дослідницькі та частково-пошукові завдання; обирає спосіб виконання типового завдання.	Самостійно планує роботу та контролює результат, за потреби звертається по допомогу.	Ініціює або підтримує обговорення; аргументує власну позицію, враховує думки інших.	Постійно в типових ситуаціях
СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ (4-6 БАЛІВ) – ВІДТВОРЕННЯ ЗА ЗРАЗКОМ ТА АЛГОРИТМОМ					
4	Відтворює основні мовні поняття та правила; знаходить очевидну інформацію в тексті.	Виконує типові репродуктивні вправи за алгоритмом.	Працює за алгоритмом із допомогою вчителя.	Включається в діалог за ініціативою інших; формулює короткі відповіді.	Епізодично
5	Застосовує вивчені правила у знайомих ситуаціях; визначає основну інформацію тексту.	Виконує репродуктивні та окремі практичні завдання за зразком.	Працює за алгоритмом, звертаючись по допомогу за потреби.	Підтримує нескладний діалог; висловлює окремі власні думки.	Епізодично
6	Застосовує мовні знання для виконання типових завдань; знаходить потрібну інформацію.	Виконує частково-пошукові завдання за алгоритмом; редагує окремі помічені помилки.	Виконує завдання переважно за планом або наданою інструкцією.	Підтримує діалог, ставить уточнювальні запитання; готовий до співпраці.	Епізодично

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: ПОЧАТКОВИЙ РІВЕНЬ (1 -3 БАЛИ)

Бал	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Вияв
ПОЧАТКОВИЙ РІВЕНЬ (1 -3 БАЛИ) – ФРАГМЕНТАРНИЙ ВИЯВ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ					
1	Розпізнає окремі мовні явища та елементи тексту лише за допомогою вчителя; не розуміє змісту.	Виконує окремі елементарні дії за зразком і під постійним керівництвом.	Працює лише за безпосередньої допомоги вчителя; потребує постійного контролю.	Уникає мовленнєвої взаємодії; відповідає лише після безпосереднього спонукання.	В окремих випадках
2	Розпізнає частину мовних явищ, окремі факти тексту; припускається суттєвих помилок.	Виконує прості вправи за готовим зразком, часто потребує підтримки.	Виконує завдання лише за детальними покроковими вказівками.	Реагує на звернення переважно односкладово; не бере активної участі.	В окремих випадках
3	Відтворює окремі правила, мовні поняття, факти тексту; відповідає на прості запитання з помилками.	Виконує типові завдання за зразком; частково застосовує вивчений матеріал.	Працює за зразком із постійною або періодичною допомогою вчителя.	Відповідає на запитання, але має труднощі у формулюванні власної думки.	В окремих випадках

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ КРИТЕРІЇВ

Специфіка конкретизації показників з української мови:

- **Когнітивні процеси:** Оцінюється рівень глибини розуміння тексту, здатність визначати тему/основну думку, критично аналізувати мовні засоби та застосовувати орфографічні/пунктуаційні правила.
- **Навчальна діяльність:** Враховується якість виконання мовних вправ, навички редагування, створення власних зв'язних текстів та дослідницько-творчих завдань.
- **Самостійність:** Визначається ступінь незалежності учня — від виконання дій за безпосереднім зразком під контролем вчителя до повного автономного планування, самоперевірки та рефлексії.
- **Комунікація та взаємодія:** Оцінюються навички усного й писемного мовлення, ведення діалогу/дискусії, аргументації та надання конструктивного зворотного зв'язку.
- **Формувальне оцінювання:** Рекомендовано використовувати дані критерії для підготовки аналітичних карток зворотного зв'язку та самооцінювання учнів 5–9 класів.

ПОЧАТКОВИЙ РІВЕНЬ 1–3 бали

1

15–16+ ПОМИЛОК

Допущено 15–16 і більше орфографічних та пунктуаційних помилок. Текст прочитано з великими труднощами.

2

13–14 ПОМИЛОК

Допущено 13–14 орфографічних і пунктуаційних помилок. Значна кількість грубих порушень правил.

3

11–12 ПОМИЛОК

Допущено 11–12 орфографічних та пунктуаційних помилок. Робота виявляє слабе засвоєння програмного матеріалу.

СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ 4–6 балів

4

9–10 ПОМИЛОК

Допущено 9–10 орфографічних і пунктуаційних помилок. Учні частково володіють вивченими орфограмами.

5

7–8 ПОМИЛОК

Допущено 7–8 орфографічних та пунктуаційних помилок. Наявні регулярні порушення базових правил.

6

5–6 ПОМИЛОК

Допущено 5–6 орфографічних і пунктуаційних помилок. Робота демонструє задовільний рівень грамотності.

ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ 7–9 балів

7

4 ПОМИЛКИ

Допущено 4 орфографічні та/або пунктуаційні помилки (наприклад: 2 орфографічні + 2 пунктуаційні).

8

3 ПОМИЛКИ

Допущено 3 орфографічні та/або пунктуаційні помилки. Текст записано охайно, правила засвоєно добре.

9

1–2 ПОМИЛКИ

Допущено 1 орфографічну і 1 пунктуаційну помилку (або 2 негрубі). Добре володіння графічними нормами.

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ 10–12 балів

10

1 ГРУБА / 2 НЕГРУБІ

Допущено 1 орфографічну АБО 1 пунктуаційну помилку (чи 2 негрубі помилки). Висока каліграфічна чіткість.

11

1 НЕГРУБА ПОМИЛКА

Допущено 1 негрубу орфографічну або пунктуаційну помилку. Відмінне оформлення диктанту.

12

БЕЗ ПОМИЛОК

Ідеально виконана робота! Помилки відсутні. Допускається 1 негрубе виправлення авторського характеру.

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ПОМИЛОК

Класифікація помилок, негрубі виправлення та нормативи обсягів

🔍 Правила перевірки

★ Основні принципи оцінювання

Орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково й підсумовуються разом.

Повторювані помилки (помилка в тому самому слові, яке повторюється в тексті кілька разів) вважаються за одну помилку.

Однотипні помилки (помилки на одне й те саме правило в різних словах) рахуються як окремі, проте перші 3 однотипні помилки рахуються як 1 груба.

Дві негрубі помилки прирівнюються до однієї грубої помилки.

П'ять виправлень (неправильного написання на правильне) прирівнюються до однієї негрубої помилки.

⚠ Помилки, які виправляються, але НЕ враховуються

Помилки на правила, які ще **не вивчалися** за шкільною програмою.

Помилки у словах із неперевірюваним написанням, над якими **не проводилася спеціальна робота**.

Помилки у передачі так званої **авторської пунктуації** (якщо не порушено основні знаки).

Пропуск букви через **описку** або механічну неуважність (якщо це поодинокий випадок і не спотворює звуковий склад слова).

📏 Орієнтовний обсяг текстів диктанту за класами

Клас	Обсяг тексту (слів)	Час виконання	Примітка
5 клас	90 – 100 слів	30–35 хв	Допускається 1–2 слова на нові/невивчені орфограми (з винесенням на дошку)
6 клас	100 – 110 слів	35–40 хв	Тексти описового або розповідного характеру з елементами роздуму
7 клас	110 – 120 слів	40 хв	Наявність дієприкметникових та дієприслівникових зворотів
8 клас	120 – 140 слів	40–45 хв	Складні речення, відокремлені члени речення, пряма мова
9 клас	140 – 160 слів	45 хв	Складні синтаксичні конструкції різних типів

🖋 Каліграфія та графічна культура

Оцінка за диктант може бути знижена на 1 бал, якщо робота написана недбало, містить більше 5 виправлень, закреслень або розмитих літер, що ускладнюють прочитання тексту.

1. ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТВОРЧИХ РОБІТ (12-БАЛЬНА ШКАЛА)

Розподіл за рівнями навчальних досягнень із урахуванням якісного аналізу робіт відповідно до Наказу МОН № 722:

Рівень	Бал	Змістовні та якісні характеристики творчої роботи	Мовне оформлення та характер помилок
	1	Робота фрагментарна, тема не розкрита. Обсяг мінімальний, відсутня логіка викладу.	Суттєво ускладнене сприйняття тексту через велику кількість мовних та стилістичних порушень.
	2	Учень/учениця відтворює окремі елементи теми, але виклад хаотичний, думка не завершена.	Словниковий запас дуже бідний, речення однотипні та незавершені.
	3	Задум частково простежується, але зміст бідний. Відсутні аргументи та власне ставлення.	Численні мовні огріхи заважають розумінню основної думки тексту.
	4	Тему частково розкрито, але є відхилення від головної думки. Порушено послідовність.	Текст містить мовні та орфографічні огріхи, які, проте, не повністю руйнують зміст.
	5	Робота відповідає темі, але виклад схематичний. Бракує аргументації та власної позиції.	Лексика повсякденна, вживаються повтори та однотипні синтаксичні конструкції.
	6	Тему розкрито загалом, є спроба зробити висновки, але композиція має недоліки.	Присутні поодинокі порушення лексичної та граматичної норм, які учень може виправити.
	7	Тему розкрито, текст послідовний і логічний. Наведено базові аргументи та власні думки.	Словниковий запас достатній. Наявні окремі недоліки, які не впливають на сприйняття.
	8	Повно розкрито тему, робота добре структурована, присутнє чітке авторське ставлення.	Використано різноманітні мовні засоби, текст зв'язний, мовне оформлення правильне.
	9	Робота логічна, переконлива, з власною оцінкою подій/явищ. Гарно побудована композиція.	Високий рівень володіння лексиною, грамотне побудування складних речень.
	10	Оригінальне розкриття теми, глибокі роздуми, чітка та переконлива аргументація.	Багатий словниковий запас, влучне використання виражальних засобів, образність.
	11	Високий творчий рівень, нестандартний підхід, влучне застосування цитат та аналогій.	Вишуканий стиль, вільне володіння мовними нормами, різноманітність синтаксису.
	12	Бездоганна творча робота, яскрава індивідуальність, виняткова оригінальність думки.	Довершене мовне оформлення, стилістична влучність, повна відповідність нормі.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Нормативна база: Розроблено відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти (Мовно-літературна освітня галузь) та нормативних рекомендацій МОН України щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-9 класів (Накази МОН №722 та №1093/1427).

I. ОBOB'ЯЗKOBІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (ГРУПИ РЕЗУЛЬТАТІВ)

ГР 1. Читацька діяльність

Сприймання, аналіз, інтерпретація та оцінювання змісту й художніх особливостей літературних творів; виокремлення ключових смислів.

ГР 3. Творча діяльність

Створення власних усних і письмових висловлень (есе, відгуки, інсценізації), пов'язаних із прочитаними творами, аргументація власної позиції.

ГР 2. Літературознавча рефлексія

Застосування літературознавчих понять для аналізу тексту, розуміння авторської позиції, жанрових і стильових особливостей твору.

ГР 4. Культурологічний контекст

Зіставлення текстів із культурним, історичним та життєвим контекстом; розуміння загальнолюдських і національних цінностей у літературі.

II. ЗАГАЛЬНІ РІВНЕВІ КРИТЕРІЇ З ЛІТЕРАТУРИ

УКРАЇНСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРИ (5–9 КЛАСИ НУШ)

Рівень	Бали	Читацька й аналітична характеристика досягнень учня / учениці
Початковий	1 – 3	Розпізнає окремі елементи художнього твору за допомогою вчителя. Має фрагментарні уявлення про зміст, сюжети й персонажів. Потребує постійної підтримки.
Середній	4 – 6	Переказує нескладний фрагмент тексту. Розрізняє базові літературознавчі поняття за алгоритмом. Відповідає на запитання щодо фактів та подій твору.
Достатній	7 – 9	Самостійно аналізує художній твір, характеризує персонажів, розкриває мотиви їхніх вчинків. Висловлює оцінні судження, спираючись на текст.
Високий	10 – 12	Глибоко розуміє підтекст і авторську позицію. Інтерпретує твір у контексті культури, пропонує власні нестандартні прочитання та аргументовані висновки.

ІІІ. ДЕТАЛІЗОВАНА ГРАДАЦІЯ ОЦІНЮВАННЯ (1–12 БАЛІВ)

Бал	Рівень володіння	Критерії читацьких, аналітичних та творчих умінь
1	Початковий (1–3 бали)	Називає лише окремі факти з тексту або ім'я автора за допомогою вчителя. Відповіді однослівні, читацькі уміння виявляються фрагментарно.
2		Частково відтворює сюжетний фрагмент за прямою підказкою. Плутає персонажів і події твору.
3		Переказує окремі епізоди твору, але не може встановити між ними причинно-наслідкові зв'язки. Потребує постійного супроводу.
4	Середній (4–6 балів)	Відтворює зміст твору за запитаннями або планом вчителя. Знає основні події, але утримується від власних висновків.
5		Послідовно переказує текст, дає базову характеристику головним героям, спираючись на готові підказки чи схеми.
6		Самостійно пояснює основну тему й ідею твору. Розрізняє виражальні засоби (епітети, метафори) у вивченому тексті.
7	Достатній (7–9 балів)	Самостійно аналізує змістові й формальні елементи твору. Наводить цитати з тексту для підтвердження своїх думок.
8		Порівнює вчинки героїв, виявляє власне ставлення до подій. Використовує літературознавчі терміни у практичному аналізі.
9		Впевнено інтерпретує твір, характеризує внутрішній світ персонажів. Будує цілісні й розгорнуті усні та письмові відгуки.
10	Високий (10–12 балів)	Глибоко проаналізовує проблемно-тематичний комплекс твору, зіставляє його з іншими художніми текстами та мистецькими явищами.
11		Виявляє високу читацьку ерудицію, критичне мислення. Аргументовано оцінює художню вартість твору й майстерність автора.
12		Демонструє оригінальний та дослідницький підхід до аналізу тексту, висловлює власні естетичні й ціннісні судження на високому рівні.